

Ziek door privésorres, wie betaalt dat?

Illustratie Claudie de Cleen

Veel ziekmeldingen hebben geen medische reden, maar zijn het gevolg van problemen in de privésfeer. 'Dat is geen zwart verzuim, want de afwezige mankeert echt wat.'

PETER OLSTHOORN

'Een jonge kerel meldde zich ziek terwijl hij op het oog weinig mankeerde', vertelt zelfstandig bedrijfsarts Jeanette Hemke uit Amsterdam. 'Toen ik doorvroeg, bleek hij gierende problemen met zijn vrouw en kinderen te hebben. Terwijl hij net een vaste aanstelling had en daar zo blij mee was, ging het mis. Er dreigde zelfs ontslag.'

Collega Jurriaan Penders, voorzitter van de vereniging van bedrijfsartsen (NVAB), heeft een ander voorbeeld: 'Bij een vrouw die ik regelmatig op het spreekuur kreeg, bleek pas na twee jaar de diepere oorzaak van de problemen: seksueel misbruik in haar jeugd.' Volgens de vereniging van bedrijfsartsen veroorzaken niet-medische redenen zeker 70 procent van het ziekteverzuim.

'Privé gaat het vooral om zieke kinderen, schulden, mantelzorg en bonje met de partner', zegt Penders. 'Op het werk spelen met name problemen met de chef of collega's en stress. Het is geen zwart verzuim, want de afwezigen mankeren echt wat. En komt daar een snotneus of hoofdpijn bij, dan zijn ze daar veel minder tegen opgewassen dan anderen.'

Zelfstandigen werken in zo'n geval

vaak wel door. Werknemers met nul-urencontracten ook. Is het een oplossing om iedereen ziektedagen (deels) zelf laten betalen? Penders: 'Nee, dat leidt alleen tot calculerend gedrag: twee dagen ziek zijn op eigen kosten en er dan nog maar twee dagen op kosten van de baas aan vastplakken.'

Ook Hemke ziet de financiële prikkel allerminst als oplossing van het ziekteverzuim vanwege privésorres. 'Je lost er het probleem niet mee op, noch voor de werkgever noch voor de werknemers. Die melden zich niet meer zomaar ziek, want de cultuur van de jaren negentig, van lekker thuis gaan zitten, ligt achter ons.'

De enige oplossing, aldus de artsen, is gelegen in een betere verstandhouding en dus meer overleg tussen werkgever en werknemers. 'Je moet het durven bespreken en dan samen oplossen. Een werkgever die openstaat voor de problemen kan er sneller en beter op inspelen en naar oplossingen zoeken', zegt Penders.

Hemke, vorig jaar door vakgenoten verkozen tot excellente bedrijfsarts, wil verder gaan: 'Ik zie een verspilling doordat mensen thuis zitten, maar wel degelijk in staat zijn om aangepast werk te doen. Wanneer dit inzichtelijk wordt, ook de kosten ervan, wordt het voor een werkgever interessant om preventie op te pakken.'

Werkgevers en werknemers kunnen aan de hand daarvan ook samen bespreken hoe ze omgaan met noodzakelijk verlof vanwege privéproblemen: 'In overleg bepaal je bijvoorbeeld of thuis werken en/of flexibelere werktijd mogelijk zijn. Samen de lasten verdelen. Een werkgever hoeft niet eenzijdig op te draaien voor de privéproblemen van zijn mensen, maar heeft er ook baat bij dat werknemers zich gesteund weten en dat ziekteverzuim niet vals wordt aangewend.'

Hemke vindt dat bedrijfsartsen, zonder medische informatie over te dragen, ook werkgevers signalen moeten kunnen geven over problemen, of - bij voorkeur - werknemers moeten bewegen zich te uiten. 'Maar dan stuit je soms toch op een angstcultuur. Omstandigheden zijn zo hard geworden, mensen moeten zo vechten voor een vast contract.'

Zowel Hemke als Penders noemt het voorbeeld van de werknemer die kanker krijgt, behandelingen moet ondergaan, maar desondanks zo vaak mogelijk naar zijn werk gaat. Hemke: 'Als je werkgever en collega's jou steunen en de sfeer is goed, dan kun je vaak beter doorwerken dan thuis te gaan zitten piekeren over de ellende die je mogelijk overkomt.' Dat geldt vaak ook voor andere privéproblemen, vindt ze. 'Mijn motto: werken is een wonderlijk medicijn. Het moet net als het medicijn veilig, passend en goed gedoseerd zijn. Dat is al twintig jaar mijn motto. Ik stuurde al zieke mensen aan het werk toen dat nog bizar werd gevonden.'

Zzp'er gaat door

Het ziekteverzuim in Nederland daalt nog steeds. Het ligt nu op 3,5 procent. De verschillen tussen sectoren zijn aanzienlijk: bij ambtenaren ligt het ziekteverzuim met bijna 5 procent het hoogst, bij de zakelijke diensten en informatie en communicatie is het laag en bij horeca het laagst. Bij zelfstandigen ligt het ziekteverzuim op 1,3 procent, meten de Broodfondsen waar zelfstandigen zich onderling verzekeren tegen ziekteverzuim. Pas na een maand keert de verzekering uit. 'Zelfstandigen merken verzuim direct in hun inkomen en werk', zegt André Jonkers van De Broodfondsmakers. 'Ze voelen zich verantwoordelijker voor hun werk, maar ook tegenover de collega's die moeten betalen voor hun ziekte. Ze zijn ook vaak flexibeler om iets te organiseren bij bijvoorbeeld een ziek kind.'

'Oorzaak niet relevant'

Hoogleraar Jac van der Klink van de Universiteit van Tilburg, voorheen bedrijfsarts, ziet wat in het idee om het opnemen van verlof en het ziekteverzuim meer in het verlengde van elkaar te zien en/of te combineren. 'Als je ziet hoe de privé- en werkdruk de afgelopen decennia zijn toegenomen, zou het heel goed zijn dat werkgever en werknemers de hele tijdsbesteding, dus ook de overuren, de vrije uren en ziekteverzuim, in ogenschouw nemen als de werknemer even vastloopt. Of de reden van verzuim medisch is of niet, is moeilijk vast te stellen. Maar als je een oplossing wilt vinden, is het niet zo relevant of de oorzaak van de verminderde inzet fysiek, psychisch of sociaal is. Volgens de WHO maken alle drie die aspecten deel uit van gezondheid en ze zijn vaak moeilijk te scheiden.'